

Broj: 07.2-07.8-15/12-3
Sarajevo, 27.02.2012. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLIENO: 27.02.2012			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01-50-1-15-20/12			

**BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM**

Predmet: Odgovor na poslaničko pitanje

Veza: Vaš akt broj: 01/a-50-1-15-20/12 od 7.2.2012.godine

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika primila je **14.2.2012.godine** vaš dopis broj 01/a-50-1-15-20/12 od 7.2.2012.godine – u vidu poslaničkog pitanja postavljenog na 20. sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine od strane poslanika gospodina Mate Franjičevića.

Vezano za postavljena poslanička pitanja, a povodom donošenja odluke Komisije o proglašenju **mjesta i ostataka graditeljske cjeline, Ćurčinica džamija sa haremom u Livnu** nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine dajemo vam slijedeće odgovore:

- 1. Je li tačno da je uklanjanje džamije Ćurčinica izvršio vlasnik objekta (Medžlis IZ Livno) nakon vašeg dopisa od 12. rujna 2003. godine u kome ste naveli da će se „objekt tretirati kao nacionalni spomenik do donošenja konačne odluke komisije u skladu sa članom V i VI Aneksa VIII?**

Rješenje o uklanjanju ostataka džamije Ćurčinica je izdato od strane Općine Livno – općinski načelnik, odjel gospodarstva – odsjek za inspekcijske poslove, i to dopisom broj 03/I-23-4-896/03 od dana 28. 08. 2003. godine, rješenje je dostavljeno Medžlisu Islamske zajednice Livno.

Komisija, iako je svojim dopisom broj: 08.1-6-655/03-1 od 12.09.2003. godine upoznala i Općinu i vlasnika da su svi nadležni organi vlasti, institucije i pojedinci dužni su da se suzdrže od preduzimanja mjera koje mogu oštetiti dobro do donošenja konačne odluke Komisije, nije bila obaviještena o izdavanju Rješenja, njegovom sadržaju, datumu provedbe odredbi Rješenja, niti o licima ili institucijama koje su uklonile ostatke objekta.

Stoga Vas molimo da se za odgovor na ovo pitanje obratite općini Livno i općinskim organima koji su izdali navedeno Rješenje i nadzirali njegovu provedbu.

- 2. Je li time vlasnik, iako upozoren, prekršio Zakon o provedbi odluka Komisije?**

Zabrana poduzimanja mjera koje mogu oštetiti dobra za koja su podnešene peticije iz člana 17 Zakona o provođenju odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika (*“Službene novine FBiH”, br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07*) se odnosi bez isključenja na sve, a posebno na nadležne organe na svim razinama vlasti, kao i sve koji postupaju po ovlaštenju nadležnih organa.

- 3. Je li ovo uklanjanje imalo za posljedicu da je, „Komisija u postupku pripreme odluke mogla evidentirati samo mjesto i ostatke starog harema sa nišanima?**

Svi materijalni ostaci džamije su, u trenutku pripreme prijedloga odluke Komisije, bili u potpunosti uklonjeni sa lokaliteta. Saradnici Komisije nisu bili u mogućnosti evidentirati niti mjesto temelja džamije, jer je na njihovom pretpostavljenom mjestu bila rupa dubine oko 2,5

metra. Stoga je Komisija u postupku pripreme odluke mogla evidentirati samo mjesto i ostatke starog harema sa nišanima.

4. Je li kao rezultat toga, Povjerenstvu postalo moguće odlučiti kako je, opet citiram: "dopuštena izgradnja objekta džamije u suvremenom arhitektonskom izrazu" kao i „interpoliranje novih sadržaja u skladu sa potrebama vlasnika objekta“, valjda kao nagrada vlasniku za njegovo kršenje zakona?

Komisija je prilikom usvajanja odluke utvrdila da rehabilitacija objekta, odnosno njegovo vraćanje u stanje u kome je bio prije rušenja, nije moguća, usljed nepostojanja bilo kakve validne dokumentacije o njegovom prethodnom stanju, (snimak postojećeg stanja, kvalitetne fotografije, filmska građa).

Ovo potvrđuje činjenica da ni od strane Općine Livno niti od Zavoda za zaštitu spomenika, kao niti od vlasnika nije dobijena nikakva dokumentacija te vrste. Stoga je Komisija, a u skladu sa savremenom svjetskom praksom u oblasti zaštite naslijeđa, donijela Odluka sa mjerama zaštite kojima se štiti prostor i ustrajnost njegove funkcije, pa je dopušteno ponavljanje te funkcije u suvremenom arhitektonskom izrazu uz upotrebu suvremenih materijala i metoda građenja, a prilikom izrade projektnog rješenja i izgradnje novog objekta džamije dopušteno je interpoliranje novih sadržaja u skladu sa potrebama vlasnika objekta, vodeći računa o očuvanju cjeline harema džamije i adekvatnoj prezentaciji sačuvanih nišana u haremu džamije. Takav pristup utemeljen je na jednom broju kriterija o proglašenju nekog dobra nacionalnim spomenikom, koji utvrđuju nematerijalnu vrijednost (odluka o proglašenju mjesta i ostataka graditeljske cjeline – Ćurčinica džamija sa haremom u Livnu je, između ostalih, utemeljena na kriteriju simboličke vrijednosti i to sakralne, tradicionalne i značaj za identitet ljudi kao i na kriteriju religijske vrijednosti).

Želimo nagalsiti, da je ovaj slučaj jedan od nekoliko izuzetaka kad je Komisija bila prisiljena da donese odluku da samo nematerijalne vrijednosti i mjesto spomenika budu zaštićene uspostavom nove forme neautetičnog oblika, neautentičnog dizajna, od neautentičnog materijala (s obzirom na važnost mjesta i nedostatak dovoljnih podataka o fizičkoj autentičnosti). Komisija je u ovom, kao i u drugim sličnim slučajevima, koje ovdje navodimo, slijedila neke slične primjere iz prakse u oblasti zaštite naslijeđa (katedrala u Conventryu u Engleskoj, memorijalna crkva cara Vilhelma u Berlinu i sl.).

Napominjemo da je takav pristup - ponavljanje funkcije srušenih spomenika u suvremenom arhitektonskom izrazu uz interpoliranje novih sadržaja u skladu sa potrebama vlasnika objekta izuzetno rijetko primijenjen, a slučaj je sa sljedećim kulturno-historijskim dobrima:

- Franjevački Samostan i crkva Plehan , Derventa:
 - dobro (Plehan - ostaci samostana) se nalazi na Privremenoj listi nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine, upisano pod brojem 459,
 - Na osnovu člana 2. stav 1. Zakona o provođenju odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini («Službene novine FBiH» br. 2/02, 27/02 i 6/04), status nacionalnog spomenika imaju i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika, sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu. Nacionalni spomenici uživaju režim zaštite utvrđen navedenim zakonom.
 - Kompleks je građen u periodu od 1869.godine (gradnja crkve) do 1932.godine (gradnja samostana). Na mjestu prvobitne je 1898.godine sagrađena crkva u neoromaničkom stilu, projektovana od strane arhitekta Ivana Holca. 1909. godine objekat je oslikan od strane Marco Antonini-a,
 - Tokom 1992.godine kompleks je u potpunosti srušen,
 - Trenutno je u toku izgradnja novog kompleksa u suvremenom arhitektonskom izrazu po projektu arhitekta Zlatka Ugljena;
- Franjevački samostan u Mostaru

- dobro (Mostar - Klaustar Franjevačkog samostana) se nalazi na Privremenoj listi nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine, upisano pod brojem 383,
- Na osnovu člana 2. stav 1. Zakona o provođenju odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini («Službene novine FBiH» br. 2/02, 27/02 i 6/04), status nacionalnog spomenika imaju i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika, sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu. Nacionalni spomenici uživaju režim zaštite utvrđen navedenim zakonom.
- Kompleks je sagrađen u drugoj polovini 19. vijeka,
- Tokom 1992. godine kompleks je značajnije oštećen,
- Nakon rata 1992-1995. godine na mjestu izvorne je sagrađena nova crkva u savremenom arhitektonskom izrazu.

5. Zar nije prvenstvena zadaća podnosioca Zahtjeva (Centar za islamsku arhitekturu Sarajevo) osiguranje potrebnih dokaza o objektu kao (zahtjevanom) nacionalnom spomeniku, potom ostalih institucija zaduženih za brigu o spomenicima kulture, pa tek općine?

Odredbom člana VIII Aneksa 8. propisana je obavezna saradnja sa Komisijom za očuvanje nacionalnih spomenika, uključujući i pružanje traženih informacija.

Obavezna saradnja i pružanje traženih informacija se odnosi na sve relevantne subjekte jednako, bez obzira na njihovu funkciju po pitanju predmetnog dobra (vlasnik, državni, entitetski, kantonalni i općinski organi vlasti i institucije, korisnik, itd.).

6. Jeste li svjesni da ste, izlazeći u susret poslovnim željama pojedinaca iz IZ, ujedno izašli iz mandata utvrđenog aneksom VIII, ugrozili određena bivša prava definirana i Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi, te ujedno, vjerujem iskreno posve nenamjerno, stvorili pretpostavke da se inače gotovo uzorni međunacionalni odnosi zakompliciraju i poremete?

Komisija je u svom radu, u ovom i u drugim slučajevima, u cijelosti postupala u okviru mandata koji joj je povjeren i u skladu sa domaćim i međunarodnim pravnim okvirom. Vezano za rad Komisije i donošenje konačnih odluka o proglašenju određenog dobra nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine podsjećamo da:

- U skladu sa ovlaštenjima proisteklim iz Aneksa 8. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke o proglašenju dobara nacionalnim spomenikom BiH donosi Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika.
- Ovim odlukama se utvrđuju mjere zaštite za nacionalne spomenike kao i institucije nadležne za njihovo provođenje.
- U postupku donošenja odluke o proglašenju nekog dobra nacionalnim spomenikom, Komisija provodi opsežan istraživački postupak i razmatra sve relevantne činjenice.
- U postupak donošenja odluke Komisija uključuje sve zainteresirane strane, koje svoj stav mogu iznijeti pismenim putem.
- Svi, a posebno nadležni organi vlasti, dužni su Komisiji pružiti na uvid svu dokumentaciju koja se odnosi na dobro koje Komisija razmatra i koja može utjecati na ishod odluke.
- U svim slučajevima objekata koji su srušeni u toku rata u Bosni i Hercegovini i za koje postoji minimalna neophodna dokumentacija na osnovi koje je moguće provesti naučno utemeljenu metodu vraćanja objekta u stanje prije oštećenja ili razaranja, Komisija zahtijeva primjenu takve metode.
- U slučajevima kada je srušeni objekat imao značenje u strukturi grada i kada su sačuvani ostaci njegove cjeline (npr. groblje), Komisija je donosila odluku kojom se nacionalnim spomenikom proglašava mjesto i ostaci srušenog spomenika, a ukoliko ti ostaci i dostupna dokumentacija ne omogućavaju naučno utemeljenu

rekonstrukciju objekta, stav Komisije je da je značajno sačuvati istrajnost funkcije izvornog objekta (da funkcija srušenog objekta treba biti restaurirana), a da objekat može imati savremeni arhitektonski iskaz. Taj stav je primjenjivan izuzetno, ali konzistentno u onim slučajevima u kojima bi rekonstrukcija izvornog stanja bila zasnovana na nagađanju, što je naučno nedopustivo.

- Prema članu V stav 4 Aneksa 8 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne. Svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti u dijelu u kome su u suprotnosti sa odredbama odluka Komisije stavljaju se van snage.
- Komisija može pristupiti izmjeni ili dopuni ranije donešene odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, ukoliko naknadno sazna za nove činjenice ili dobije podatke kojima nije raspolagala u momentu donošenja odluke, u skladu sa članom 40a. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika („Službeni glasnik BiH“, br. 33/03, 31/06, 99/06 i 53/11). Postupak donošenja izmjena i dopuna odluka vrši se na način i u postupku propisanom za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

Za Komisiju nije prihvatljiva tvrdnja da je svojom odlukom stvorila pretpostavke da se „inače gotovo uzorni međunacionalni odnosi u Livnu zakompliciraju i poremete“, pogotovo što su sve zainteresirane strane u ovom predmetu (vlasnik, općina i dr.) imali vremena i prilike da iznesu svoje stavove i tokom pripreme odluke i nakon njenog usvajanja, o čemu su blagovremeno informirani.

S poštovanjem,

Predsjedavajući Komisije

Dubravko Lovrenović
Dubravko Lovrenović